

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Φλεβάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 236

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Η άρρωστη δούλα (συνέχεια).
ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. Άνοιχτό γράμμα για το γλωσσικό ζήτημα (Τέλος).
Σ. ΧΑΡΑΝΗΣ. Βασιλικό Θέατρο — Η επιστροφή του σώτου.
Δ. και Γ. Η 'Απολογία.
Δ. Έργα και 'Ημέραι—Οι Τουρκοί.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μήτσος Καλαμάς, Τίχης Σαρκηρός.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Η ΒΟΥΛΗ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ—ΒΑΡΒΑΡΟΠΛΑΖΑΡΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (*)

Έλπίζαμε να πάσχη η τρομοκρατία· έλπίζαμε ότι αφού ή κατ' έξοχήν χώρα της Έλευθερίας είδε τις άπαισιες κηλίδες των Ευαγγελικών και των Όρεσσειακών, έλπίζαμε ότι ή πέπλος της λήθης θά τά σκεπάσχη όλα μιά για πάντα. Και έρχεστε τώρα να ξανασκαλίσετε με την ματιά σας τή μισοσδυμένη στάχτη και μιλάτε—χωρίς να φοβηθήτε τις σκιές των Άρμοδιών—περί μείζονος του πρόποντος άνεκτικότητας, μείζονος του πρόποντος έλευθερίας. Και μ'α μιλείτε καθως ούτε στους ύπηρέτας σας δεν θά μιλούσατε: «'Αλλά θά άνακρξζωμεν τότε ήμεις μετά θάρρους εν όνόματι της ιδέας, ύπέρ της ζώμεν και θάποθάνωμεν: Στήτε· παύσατε τό μιανόν έργον ήμών...» κτλ.

Μή νομίσητε ότι μ'ας πτοούν όσα μ'ας άπειλείτε, ότι μ'ας τρομάζουν οι όνειδισμοί και οι χλευασμοί, οι φιλοφρονήσεις κάθε είδους με τις όποιες μ'ας λούζετε. Είναι νόμισμα που έχουμε και μετς στις τσέπες μας, και θά μ'ας εΐταν πολυ εύκολο να τό βάλουμε σε κυκλοφορία. 'Αλλά δεν μ'ας χρειάζεται. Πληρώνουμε τίμια και όχι με κλπικα.

Στεκόμαστε πολυ ψηλά, τόσο ψηλά, ώστε οι βροσιές ξεσπούν στα πόδια μας, αν δεν γυρνούν πίσω, από εκεί που ήρθαν. Είναι για μ'ας παράσημα, είναι τίτλος τιμής για τον καθένα μας.

Ζήτε, νεαρέ του κάλλους των άρχαίων μαρμάρων πρόμαχε, στας 'Αθήνας; παρακολουθείτε τήν φιλολογική κίνηση; διαβάζετε έλληνικά; Δεν είδατε, δεν έμάθατε, δεν άκούσατε τίποτα από τό επιβλητικό ξάπλωμα της Μεταρρυθμίσεως; δεν βλέπετε τό κύμα τό θεόρατο που σιγά σιγά φουσκώνει, δυναμώνει, πλησιάζει, σήκώνεται άπειλητικό για να παρσώρη στο πέρασμά του τό κάθε τί που κολυμπά χωρίς δική του θέληση και ζωή, τό κάθε τί που δεν είναι καλοθεμελιωμένος βράχος, κάθε ξύλο, κάθε τενεκέ και κάθε ζωόφυτο; για να σαρώση κάθε σά-

πικ, ακόμη και τις σημαδούρες, όταν είναι δεμένες με σκουριασμένες άλυσίδες; 'Ακούτε ότι πότε ξεφυτρώνει ένας δικαστής στον Βόλο, πότε ένας γιατρός στην Πόλη, πότε ένας αρχαιολόγος στας 'Αθήνας, πότε ένας δικηγόρος στην Σμύρνη; τό έμάθατε ότι βγήκε ένας σχολάρχης στην Ναύπακτο, ένας άλλος δάσκαλος στην Μεθώνη, πέντε έμποροι στην 'Αλεξάνδρεια, άλλοι τόσοι στην 'Ινδία, δέκα πριγκιπικοί στην Κρήτη και δεκαπέντε Βενιζελικοί; 'Εσκεφθήκατε να κάνετε μιά μικρή στατιστική, για να δήτε πόσοι δημοτικιστάι βρίσκονται τώρα στο Πανεπιστήμιο, πόσοι στην Βουλή, πόσοι στον Στρατό, πόσοι στο Ναυτικό, πόσοι στην δημοσιογραφία, πόσοι μεταξύ των δημοδιδασκάλων; 'Εμιλήσατε με τους όμηλικάς σας, με τους νεωτέρους σας, και έλογαριάσατε ότι από αυτούς θά στρατολογήθη ή αύριανή μας κοινωνία, ότι αυτοί όλοι θά μπούν στο αίμά μας έπειτα από δέκα μόνο χρόνια;

Και, μή μπορώντας να καταλάβετε όλα αυτά, τά άποδίνετε εις ξενολατρείαν, έσεις; εις ψευδοεπίδειξιν νεωτερισμού; Φαντάζεσθε λοιπόν ότι είναι κάποια έπιδημία, κάποιος λοιμός, κάποια χολέρα, σαν του '54, ή όποια και αν είναι θά περάσχη και ή όπια ήρθε όλος διόλου περαστική για να ταράξη πρόσκαιρα και παροδικά τους τύπους της γραμματικής της γλώσσης, ήν γραφέτε, του ήν και θοήν, του εμπεινευσομένου και του προέθεντο; Και δεν βλέπετε ότι τό μικρόβιον της έπιδημίας αυτής, είναι τό μικρόβιον της υγείας; Και δεν έκαταλάθετε ότι καθως στο Βυζάντιο (ξέρουμε δά κ' ήμεις λίγη Βυζαντινή ιστορία) όλος ή άγων των Εικονοκλαστών είχε για σύμβολο τις εικόνες, αλλά ήτον μιά ριζική 'Επανάσταση εναντίον βαθύτερων κοινωνικών πληγών, δεν ένοήσατε—λέγω—ότι ή γλωσσική 'Αναμόρφωση είναι σύμβολο, μέρος μιάς πλατύτερης 'Ιδέας, που έρχεται να γιατρέψη και άλλες πληγές; Και νομίζετε ότι μιά τέτοια πνευματική 'Επανάσταση, που δεν μπορεί παρά να γίνη, που γίνεται, που έγινε, 'Επανάσταση που θά δώση τήν λύτρωση στους δούλους και τήν έλευθερία, νομίζετε ότι μπορεί να πνιχτή στο αίμά της, νομίζετε ότι θά πάρετε πίσω από τους πνευματικούς στρατιώτες τά όπλα της 'Επιστήμης; Όλοι αυτοί οι καπνοί που βλέπετε, και οι όποιοι σας πνιγουν τήν όψη, δεν σας φέρνουν τό χαρμόσυνο μήνυμα της πυρκαγιάς που άναψαν τά φωτισμένα κεφάλια των νέων, των πραγματικώς άρχαίων 'Ελλήνων; της πυρκαγιάς που μαζι με τό αθαμπό χάραγμα του αΐωνα άρχισε να ξαπλώνεται, και που γλήγορα θά κάψη ό,τι είναι για κάψιμο; ή όποια θά εξαφανίσχη σκουριές και δμίχλες και θά μ'ας δείξη στο άληθινό τους, τό πανώριο τους χρώμα, τωρινά και περασμένα, Ζωή και 'Ιστορία, Υμηττό και 'Ακρόπολη; Μιά τέτοια πυρ-

καγιά, που ρίχνει τήν φωταύγιά της ακόμη και σε ξένους, καταχνιασμένους ούρανοους, φαντάζεστε πως σβύνεται με μερικούς τρύπιους κουβάδες παγωμένο νερό;

Μή τόν χάνετε άδικα τον κόπο σας. Μή δοκιμάζετε να βγάξετε προφητείες για τό «τινος έργον θά στέψη ή έπιτυχία», τέτοιες μάλιστα που δεν έρχονται από τή γνώση του παρόντος. Περιοριστήτε στην δουλειά σας με τον Κερδώς και να στυλθώτε τά ύμέτερα ύποδήματα, αλλά ως εκεί και μή παρείκει—ne sutor ultra crepidam.

'Η ιδέα που πολεμάτε έσπασε τον πάγο· τό φως της άλήθειας σκορπίζει σιγά σιγά τήν καταχνιά της Πρόληψης· ή ήλιος της ζωής λειώνει τά χιόνια της σκλαβιάς· τό κρύο νερό δροσίζει τό χώμα, που τόσο καιρό έμεινε ξερό και άπότιστο, ενώ ή ήλιος λούζει με τις ζεστές του άχτίδες τήν σύγχρονη έλληνική γή. 'Ο ωραιός μας άττικός ούρανος, ή όποιος μου άρέσει όσο και σε σας, άγαπητέ κύριε, και τίν όποϊον όλοι οι 'Αθηναίοι μου φαίνεται να γαπούν· τά μνημεία της άρχαίας τέχνης, με τό έκπαγλό τους κάλλος, όλα όσα μ'ας άφησαν για κληρονομία οι μεγάλοι πρόγονοι, μένουν πάντα τά ίδια· ή καιρός μόλις τά πειράζει. Μόνο ήμεις άλλαζουμε και μαζί με μ'ας τά όργανά μας, ή φωνή μας, ή προφορά μας, ή γλώσσά μας. 'Η γλώσσα δεν είναι ούτε ούρανος, ούτε Παρθενών, ούτε τριακονταεόφοροι οίκισι, καθως φαντάζεστε τον Παρθενώνα τον έκαναν οι άρχαίοι· τά σπίτια με τά τριάντα και έκατόν πατώματα, τά κάνουν οι 'Αμερικανοί. Τήν γλώσσα τους όμως δεν τήν έκαναν ούτε οι 'Αμερικάνοι, ούτε οι άρχαίοι· όχι· κάποιος σας γέλασε. Μή τόν πολυπιστεύετε τον Κερδών σε ζητήματα που δεν άφορούν τό χρηματιστήριο. 'Ο λόγιος 'Εραής ξέρει, ότι οι άρχαίοι εκληρονόμησαν τήν γλώσσά τους από τους προγόνους τους· όχι όμως τήν ίδια· τήν άλλαξαν, επειδή ή προγονική δεν τους πολυέκανε, επειδή ήθελαν να μοιάσουν με τους προγόνους τους, και αν μπορούσαν να τους ξεπεράσουν· και τήν άλλαξαν άδιάκοπα, όσο άλλαζαν οι ίδιοι. Και καθως πάλι οι άρχαίοι εξαφανίστηκαν, μ'α άφησαν στή θέση τους ήμ'ας, τά παιδιά τους, έτσι και ή γλώσσά τους έσβύστηκε, μόλις εκλείσαν τά χείλη τους, αλλά δεν έχάθηκε. Μαζι με τό τελευταίο φιλι, μ'ας άφησαν επάνω στο στόμα μας και μέσα στην καρδιά μας τήν γλώσσαν εκείνη που είναι ή μοναχοκόρη της δικής τους, για να τήν αγαπούμε, για να τήν καλλιεργούμε, καθως εκείνοι αγαπήσαν τήν δική τους· με τήν εύχή να μπορούμε, παίρνοντάς τους για παράδειγμα, να δημιουργήσουμε με τήν βοήθειά της καινούρια άριστουργήματα.

'Ημμοναδική όμορφιά του ούρανού μας, τό άπαράμιλλο κάλλος των μνημείω μας περιμένουν καινούριους ραψόδους στην καινούρια γλώσσα. 'Η άδικη-

(*) Κοίταξε φύλλα 232, 233, 234 και 235.

